

ਪਰਖ

ਦਰਵੇਸ਼ : ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਇਕ ਕਾਂਡ ਖਤਮ ਹੋਇਆ ਤੇ ਇਕ ਨਵੇਂ ਕਾਂਡ ਨੇ ਜਨਮ ਲਿਆ। ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਰਾਏ ਨੇ ਇਹ ਮਿੱਥ ਲਿਆ ਕਿ ਜਿਸ ਹਕੂਮਤ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਵਰਗੇ ਸੰਤ ਨੂੰ ਤੱਤੀ ਤਵੀ 'ਤੇ ਬੈਠਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਹਕੂਮਤ ਵਿਚ ਧਰਮ ਦੀ ਰਾਖੀ ਲਈ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਨੂੰ ਸੀਸ ਦੇਣਾ ਪਿਆ ਹੈ। ਉਸ ਹਕੂਮਤ ਨਾਲ ਸਿੱਖੀ ਟੱਕਰ ਲੈਣੀ ਹੀ ਪਏਗੀ ਤੇ ਇਹਦੇ ਲਈ ਇਕ ਫੌਜ ਬਣਾਉਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਜਿਸ ਦਾ ਆਪਣਾ ਅਨੁਸਾਸ਼ਨ ਹੋਵੇ। ਉਨਾਂ ਦੀ ਸੋਚ ਵਿਚ ਇਹ ਵੀ ਗਲ ਆਈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਦੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਹੋਈ ਤਾਂ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਰੱਜੇ ਪੁੱਜੇ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਅੱਗੇ ਨਾ ਆਇਆ, ਜਿਹੜਾ ਗੁਰੂ ਦੇ ਸੀਸ ਅਤੇ ਧੜ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਲੈਂਦਾ ਸਗੋਂ ਇਹ ਕੰਮ ਭਾਈ ਜੈਤਾ ਅਤੇ ਭਾਈ ਲੱਖੀ ਵਰਗੇ ਨੀਵੀਆਂ ਜ਼ਾਤਾਂ, ਵਾਲੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਸਾਂਭਿਆ। ਇਸ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਇਹ ਫੌਜ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਆਪਣੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਪਰਖ ਕਰਨ ਲਈ ਠਾਣੀ ਹੈ। ਤੇ ਇਹ ਉਹ ਪਰਖ ਹੈ ਜੋ 1699 ਦੀ ਵੈਸਾਖੀ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਦੋਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਸਿੰਘ ਸਾਜਿਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਪਰਖ ਵਿਚੋਂ ਕੌਣ ਪੂਰਾ ਉਤਰਿਆ। ਇਹਦੀ ਕਹਾਣੀ ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸੁਣਾਉਂਦਾ ਹਾਂ ਤੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਲੈ ਚਲਦਾ ਹਾਂ ਆਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਮਸੰਦਾ ਦੇ ਡੇਰੇ।

(ਦਰਵੇਸ਼ ਇਕ ਪਾਸੇ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਤੋਂ ਮੋਟਾ ਮਸੰਦ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਪਿਛੇ ਪਿਛੇ ਭਾਈ ਦੀਨਾ ਹੈ)

ਚੌਧਰੀ : ਦੀਨਿਆਂ ਸਾਰੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਖ਼ਬਰ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਆ ?

ਦੀਨਾ : ਖ਼ਬਰ ਵਲੋਂ ਤਾਂ ਮੈਂ ਕੋਈ ਕਸਰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣ ਦਿੱਤੀ ਜੀ, ਇਕ ਇਕ ਸਿੱਖ ਦੇ ਘਰ ਖ਼ਬਰ ਕੀਤੀ ਏ ਕਿ ਗੁਰੂ ਜੀ ਆਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਵੱਡਾ ਯੱਗ ਕਰ ਰਹੇ ਨੇ, ਇਸ ਲਈ ਬਹੁਤੀ ਤੋਂ ਬਹੁਤੀ ਭੇਟਾ ਲੈ ਕੇ ਆਉਣ।

ਚੌਧਰੀ : ਪਰ ਐਤਕੀ ਭੇਟਾ ਵਲੋਂ ਕੰਮ ਢਿੱਲਾ ਹੀ ਲਗਦਾ ਏ।

ਦੀਨਾ : ਜੀ ਬਹੁਤੇ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਅਸੀਂ ਆਪ ਆਨੰਦਪੁਰ ਜਾਣਾ ਏ, ਆਪਣੀ ਹੱਥੀਂ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਭੇਟਾ ਦੇਵਾਂਗੇ।

ਚੌਧਰੀ : ਕਿਉਂ ਸਾਡੇ ਉਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਏ ?

ਦੀਨਾ : ਲਗਦਾ ਤਾਂ ਇਵੇ ਹੀ ਏ ਜੀ।
ਚੌਧਰੀ : ਉਹ ਮੂਰਖ ਨੇਂ।
ਦੀਨਾ : ਆਹੋ ਜੀ।
ਚੌਧਰੀ : ਓਏ ਅਸੀਂ ਪੰਜਾਂ ਪੁਸ਼ਤਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਮੋਹਰੀ ਮਸੰਦ ਹਾਂ।
ਦੀਨਾ : ਜੀ ਤੁਸੀਂ ਪੰਜਾਂ ਪੁਸ਼ਤਾਂ ਤੋਂ ਇਹੀ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਆ ਰਹੇ ਹੋ ?
ਚੌਧਰੀ : ਕਿਹੜਾ ਕੰਮ ?
ਦੀਨਾ : ਮਤਲਬ ਕਿ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੀ ਭੇਟਾ ਜਮਾਂ ਕਰਨ ਦਾ ਜੀ ?
ਚੌਧਰੀ : ਤੇ ਹੋਰ ਕੀ ? ਸਾਡੇ ਦਾਦਾ ਜੀ ਦੇ ਦਾਦਾ ਜੀ ਚੌਥੀ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਵੇਲੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਬਣੇ, ਪਰ ਉਹ ਨਿਰੇ ਸਿੱਖ ਹੀ ਸਨ।
ਦੀਨਾ : ਨਿਰੇ ਸਿੱਖ ਹੀ ਸਨ ? ਮੈਂ ਸਮਝਿਆ ਨਹੀਂ ਜੀ ?
ਚੌਧਰੀ : ਮਤਲਬ ਕਿ ਉਹ ਬਿਲਕੁਲ ਸਿੱਧੇ ਸਨ, ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੀ ਜੋ ਭੇਟਾ ਹੁੰਦੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੁਰੂ ਤਕ ਪੁਚਾ ਦੇਂਦੇ, ਅਗੋਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਜੋ ਕੁਝ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਲੰਗਰ ਪਾਣੀ ਤੇ ਹੋਰ ਕੰਮ ਲਈ ਦੇਂਦੇ, ਉਹ ਵਾਪਸ ਲੈ ਆਉਂਦੇ ਤੇ ਇਲਾਕੇ 'ਤੇ ਖਰਚ ਕਰ ਦੇਂਦੇ।
ਦੀਨਾ : ਆਪਣਾ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਉਹ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਦੇ ਸਨ ?
ਚੌਧਰੀ : ਆਪ ਉਹ ਖੇਤੀ ਕਰਦੇ ਸਨ ਤੇ ਆਪਣਾ ਦਸਵੰਧ ਵੀ ਗੁਰੂ ਦੀ ਭੇਟਾ ਕਰ ਦੇਂਦੇ, ਉਹ ਕਿਹਾ ਕਰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੀ ਭੇਟਾ ਉਹਨਾਂ ਕੋਲ ਅਮਾਨਤ ਏ, ਤੇ ਉਹਦੇ ਵਿਚ ਨੂੰਗਾ ਮਾਰਨਾ ਬੜਾ ਪਾਪ ਏ।
ਦੀਨਾ : ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਦੇ ਅਸੂਲ ਬੜੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ ਜੀ।
ਚੌਧਰੀ : ਓਏ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਸੂਲਾਂ ਤੋਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਅੰਬ ਲੈਣੇ ਨੇ। ਇਹ ਤਾਂ ਅੱਗੋਂ ਸਾਡੇ ਦਾਦਾ ਜੀ ਦੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਕੁਝ ਸਿਆਣੇ ਨਿਕਲੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੋਚਿਆ ਪਹਿਲੇ ਜੋ ਸ਼ਾਹੀ ਭੇਟਾ ਗੁਰੂ ਘਰ ਤਕ ਲਿਜਾਣੀ ਹੈ ਤੇ ਫੇਰ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਲੰਗਰ ਪਾਣੀ ਲਈ ਵਾਪਸ ਦੇਂਦੇ ਹਾਂ, ਪਹਿਲੋਂ ਹੀ ਕਿਉਂ ਨਾ ਇਲਾਕੇ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਕੋਲ ਰਖਿਆ ਜਾਏ।
ਦੀਨਾ : ਯਨੀ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੀ ਭੇਟਾ ਵਿਚ ਨੂੰਗਾ ਮਾਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜੀ।
ਚੌਧਰੀ : ਓਏ ਕਮਲਿਆ ਨੂੰਗਾ ਨਹੀਂ, ਆਪਣਾ ਹੱਕ ਰੱਖਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।
ਦੀਨਾ : ਤੇ ਫੇਰ ਜੀ, ਤੁਹਾਡੇ ਦਾਦਾ ਜੀ ਦੀ ਵਾਰੀ ਆਈ, ਉਹ ਥੋੜੇ ਹੋਰ ਸਿਆਣੇ ਹੋ ਗਏ, ਉਹ ਸੋਚਿਆ ਗੁਰੂ ਘਰ ਲਈ ਭੇਟਾ ਇੱਕਠੀ ਕਰਨ ਦੀ ਇੰਨੀ ਖੇਚਲ ਜੋ ਕਰੀਦੀ ਏ, ਕਿਉਂ ਨਾ ਵਿਚੋਂ ਆਪਣਾ

ਮੇਹਨਤਾਨਾ ਕੱਢਿਆ ਜਾਏ।

ਚੌਧਰੀ : ਓਏ ਤੈਨੂੰ ਕਿੱਝ ਪਤਾ ਏ ?

ਦੀਨਾ : ਅਸੀਂ ਵੀ ਤਿੰਨ ਪੀੜੀਆਂ ਤੋਂ ਏਥੇ ਚਾਕਰੀ ਪਏ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਜੀ ਏਨੀ ਗਲ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਵੀ ਪਤਾ ਏ ਜੀ।

ਚੌਧਰੀ : ਤੇ ਫੇਰ ਅਗੋਂ ਸਾਡੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਦਾ ਜਮਾਨਾ ਆ ਗਿਆ। ਦਾਦਾ ਜੀ ਦੇ ਕੰਮ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਥੋੜਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਦੀਨਾ : ਆਹੋ ਜੀ, ਪਿਤਾ ਪਰ ਪੂਤ-ਘੋੜਾ, ਬਹੁਤਾ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਥੋੜਾ ਥੋੜਾ।

ਚੌਧਰੀ : ਤੇ ਏਹ ਸਾਰੀ ਹਵੇਲੀ ਇਹ ਜੈਦਾਤ, ਇਹ ਸ਼ਾਖ, ਇਹ ਸ਼ਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵੇਲੇ ਦੀ ਹੀ ਬਣੀ ਹੋਈ ਏ।

ਦੀਨਾ : ਹਾਂ ਜੀ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਤਾਂ ਹੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਜੇਕਰ ਮੋਹਰੀ ਦੀ ਕੋਈ ਸ਼ਾਖ ਬਣੇ, ਕੋਈ ਸ਼ਾਨ ਬਣੇ, ਪਰ ਜੀ, ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਕਦੀ ਇਤਰਾਜ਼ ਨਾ ਕੀਤਾ ?

ਚੌਧਰੀ : ਓਏ ਗੁਰੂ ਤਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਪੀੜੀਆਂ ਤੋਂ ਮੁਗਲਾਂ ਨਾਲ ਝੜਪਾਂ ਪਏ ਲੈਂਦੇ ਨੇ, ਰੌਲੇ ਗੌਲੇ ਵਿਚ ਮੋਏ ਪੁੱਛਦੇ ਨੇ ?

ਦੀਨਾ : ਆਹੋ ਜੀ, ਰੌਲੇ ਗੌਲੇ ਵਿਚ ਤਾਂ ਮੌਕਾ ਹੁੰਦਾ ਏ, ਜੋ ਮਰਜ਼ੀ ਦਾਅ ਮਾਰੀ ਜਾਓ ਜੀ।

ਚੌਧਰੀ : ਉੱਝ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਮਸਨਦ ਤੋਂ ਮਸੰਦ ਕਹਿਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤਾ ਪਰ ਲੋਕ ਜੋ ਮਰਜ਼ੀ ਪਏ ਕਹਿਣ, ਜਿਸ ਕੋਲ ਪੈਸਾ, ਉਸ ਦਾ ਬੋਲਬਾਲਾ।

ਦੀਨਾ : ਆਹੋ ਜੀ, ਜਿਸ ਦੀ ਭੜੋਲੀ ਦਾਣੇ, ਉਹਦੇ ਕਮਲੇ ਵੀ ਸਿਆਣੇ ਸਾਡੀ ਤਾਂ ਭੜੋਲੀ ਹੀ ਖਾਲੀ ਰਹੀ।

ਚੌਧਰੀ : ਨਾ ਹੋਇਆ ਕੀ ਏ ?

ਦੀਨਾ : ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਕਮਲੇ ਹੀ ਰਹੇ ਜੀ, ਤੁਸੀਂ ਕਿਥੇ ਦੇ ਕਿਥੇ ਪੁੱਜ ਗਏ ਤੇ ਅਸੀਂ ਤਿੰਨਾਂ ਪੀੜੀਆਂ ਤੋਂ ਬਸ ਲੱਤਾਂ ਹੀ ਘੁੱਟਦੇ ਰਹੇ।

ਚੌਧਰੀ : ਓਏ ਲੱਤਾਂ ਪਿਆ ਘੁਟਦਾ ਏਂ ਤਾਂ ਕੋਈ ਘਾਟਾ ਤਾਂ ਨਹੀਂ, ਚੰਗਾ ਖਾਣਾ ਏਂ, ਚੰਗਾ ਪੀਂਦਾ ਏਂ, ਚੰਗੇ ਤੋਂ ਚੰਗਾ ਮੁਜਰਾ ਵੀ ਤੈਨੂੰ ਵਿਖਾ ਦਿੱਤਾ ਏ, ਮੁਲਤਾਨ ਵਾਲੀ ਜ਼ੀਨਤ ਦਾ, ਹਾਲੇ ਲਾਹੌਰ ਦੇ ਨਵਾਬ ਨੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਵੇਖਿਆ।

ਦੀਨਾ : ਉਹਦੇ ਪੈਰਾਂ ਵਿਚ ਤਾਂ ਬਿਜਲੀ ਸੀ ਹਜ਼ੂਰ।

ਚੌਧਰੀ : ਓਏ ਕਮਲਿਆ, ਤੂੰ ਬਸ ਪੈਰ ਹੀ ਵੇਖਦਾ ਰਿਹਾ ਏਂ।

ਦੀਨਾ : ਜੀ ਸਾਡੀ ਪਹੁੰਚ ਤਾਂ ਪੈਰਾਂ ਤਕ ਹੀ ਹੋਈ, ਅਸੀਂ ਕਿਹੜੇ ਵੱਡੇ ਬੰਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਉਤੇ ਵਲ ਵੇਖੀਏ।

ਚੌਧਰੀ : (ਗਲ ਬਦਲਦੇ ਹੋਏ) ਓਏ, ਉਹ ਬਾਬਾ, ਜਿਹੜਾ ਨਵਾਂ ਡੇਰੇ ਆਇਆ ਏ, ਕੀ ਪਿਆ ਕਰਦਾ ਏ ?

ਦੀਨਾ : ਵਿਹੜੇ ਵਿਚ ਬਹੁਕਰ ਪਿਆ ਦੋਂਦਾ ਏ ਜੀ, ਬੜਾ ਮਿਹਨਤੀ ਏ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਉੱਠਦਾ ਏ ਜੀ।

ਚੌਧਰੀ : ਚੰਗਾ ਕਰਦੈ, ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਤਕ ਮਸਾਂ ਸੌਣ ਦਾ ਹੀ ਆਹਰ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਕੰਮ ਹੀ ਨਹੀਂ ਮੁੱਕਦਾ।

ਦੀਨਾ : ਆਹੋ ਜੀ ਹਾਕਮਾਂ ਲਈ ਰਾਤ ਸੌਣ ਕਿਥੇ ? ਹਾਕਮਾਂ ਦੇ ਕੰਮ ਤਾਂ ਹੁੰਦੇ ਹੀ ਨੇ ਰਾਤ ਦੇ ਪਰਦੇ ਵਿਚ, ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਇਸਤਰੀ ਦਾ ਨਹਾਣਾ, ਮਰਦ ਦਾ ਖਾਣਾ, ਕੰਜਰੀ ਦਾ ਗਾਣਾ, ਉਥੇ ਹਾਕਮਾਂ ਦਾ ਜਾਣਾ ਸਭ ਪਰਦੇ ਵਿਚ ਹੀ ਹੋਣ ਤਾਂ ਚੰਗਾ ਏ।

ਚੌਧਰੀ : ਓਏ ਬੜਾ ਸਿਆਣਾ ਹੋ ਗਿਆ ?

ਦੀਨਾ : ਸਭ ਤੁਹਾਡੀ ਸੁਹੱਬਤ ਦਾ ਹੀ ਅਸਰ ਏ ਜੀ, ਹਾਂ ਜੀ ਇਕ ਗਲ ਦੱਸਣੀ ਤਾਂ ਭੁਲ ਗਿਆ, ਬਾਬੇ ਨੇ ਲੰਗਰ ਦਾ ਸਾਰਾ ਕੰਮ ਆਪ ਸਾਂਭ ਲਿਆ ਏ, ਕਲ ਪੁੱਛਦਾ ਸੀ ਕਿ ਚੌਧਰੀ ਜੀ ਨਹੀਂ ਲੰਗਰ ਵਿਚੋਂ ਖਾਂਦੇ ?

ਚੌਧਰੀ : ਫੇਰ ਤੂੰ ਕੀ ਆਖਿਆ ?

ਦੀਨਾ : ਜੀ ਮੈਂ ਆਖਿਆ ਖਾਂਦੇ ਤਾਂ ਲੰਗਰ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਨੇ ਪਰ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਤੜਕਾ ਜ਼ਰਾ ਵਖਰਾ ਲਗਦਾ ਹੈ।

ਚੌਧਰੀ : ਕਮਲਿਆ ਇਹ ਨਹੀਂ ਆਖੀਦਾ, ਕੋਈ ਗਲ ਪਰਦੇ ਵਿਚ ਵੀ ਰਖੀਦੀ ਏ।

ਦੀਨਾ : ਪਰ ਜੀ ਉਹ ਬੰਦਾ ਬੜਾ ਚੰਗਾ ਏ, ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ ਕੰਮ ਚੌਧਰੀ ਜੀ ਬੜਾ ਕਰਦੇ ਨੇ, ਦਿਮਾਗ ਲਾਉਣਾ ਪੈਂਦਾ ਏ, ਬੋੜਾ ਬਹੁਤ ਬੰਦ ਅੰਦਰ ਜਾਂਦਾ ਰਹੇ ਤਾਂ ਚੰਗਾ ਏ।

ਚੌਧਰੀ : ਬੜਾ ਸਿਆਣਾ ਏ, ਜਿਹੜੀ ਗਲ ਏਨਾ ਚਿਰ ਤੂੰ ਨਹੀਂ ਸਮਝ ਸਕਿਆ, ਉਹ ਆਉਂਦਿਆਂ ਹੀ ਸਮਝ ਗਿਆ ਏ।

ਦੀਨਾ : ਆਹੋ ਜੀ।

(ਬਾਹਰੋਂ ਆਵਾਜ਼ ਆਉਂਦੀ ਏ, 'ਚੌਧਰੀ ਜੀ, ਚੌਧਰੀ ਜੀ।')

ਚੌਧਰੀ : ਓਏ ਜਾ ਕੇ ਵੇਖ ਕੌਣ ਏ ?

ਦੀਨਾ : ਹੋਣਾ ਏ ਜੀ ਕੋਈ ਆਪਣਾ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਸਿਖ।

ਚੌਧਰੀ : ਵੇਖ ਕੁਝ ਲੈ ਕੇ ਵੀ ਆਇਆ ਕਿ ਐਵੇਂ ਬਾਹਰਾਂ ਲਮਕਾਈ ਆ ਗਿਆ ਏ।

ਦੀਨਾ : ਵੇਖਦਾਂ ਹਾਂ ਜੀ। (ਦੀਨਾ ਬਾਹਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ)

ਚੌਧਰੀ : ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂ ਦੀਵਾਨ ਸਜਾਇਆ ਏ ਜ਼ਰੂਰ ਕੋਈ ਪੁਆੜਾ ਪਾਉਣਾ ਹੋਣਾ ਏ।

ਦੀਨਾ : (ਆ ਕੇ) ਜੀ ਦੂਜੇ ਡੇਰੇ ਵਾਲੇ ਵੱਡੇ ਚੌਧਰੀ ਆਏ ਨੇ।

(ਮੱਟੇ ਢਿੱਡ ਵਾਲਾ ਦੂਜਾ ਮਸੰਦ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਦੋਨੋਂ ਗਲੇ ਮਿਲਦੇ ਨੇ ਪਰ ਗਲੇ ਨਾਲੋਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਢਿੱਡ ਬਹੁਤ ਖਹਿੰਦੇ ਹਨ।)

ਇਕ ਚੌਧਰੀ : ਬੜੇ ਲਿੱਸੇ ਲਿੱਸੇ ਲਗਦੇ ਹੋ ?

ਦੋ ਚੌਧਰੀ : ਬਸ ਜੀ ਕੁਝ ਦਿਨਾ ਤੋਂ ਭੁੱਖ ਨਹੀਂ ਲਗਦੀ। ਢਿੱਡ ਵਿਚ ਕੋਈ ਵਾਅ ਜਹੀ ਹੋ ਗਈ ਏ।

ਇਕ : ਓਏ ਦੀਨਿਆ ਜਾ, ਜਾ ਕੇ ਦੀਵਾਨ 'ਚ ਵੇਖ ਕੀ ਪਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਦੀਨਾ : ਚੰਗਾ ਜੀ; (ਦੀਨਾ ਜਾਂਦਾ ਏ)

ਇਕ : ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਤੁਹਾਡੇ ਗੁਰੂ ਨੇ ਦੀਵਾਨ ਸਜਾਇਆ ਏ ਤੁਸੀਂ ਨਹੀਂ ਜਾਣਾ ?

ਦੋ : ਤੁਹਾਨੂੰ ਦੀਵਾਨ ਦੀ ਪਈ ਹੋਈ ਏ, ਇਥੇ ਤਾਂ ਹੱਡ ਪੈਰ ਹੀ ਟੁੱਟਦੇ ਪਏ ਨੇ।

ਇਕ : ਹੱਡ ਪੈਰ ਤਾਂ ਟੁੱਟਣੇ ਹੋਏ, ਜਦੋਂ ਦੇ ਆਨੰਦਪੁਰ ਆਏ ਹਾਂ, ਦੋ ਘੁੱਟ ਪੀਣ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀ।

ਦੋ : ਜਿਸ ਨੂੰ ਪੁੱਛੋਂ ਕਿਉਂ ਬਈ ਇਥੇ ਕੋਈ ਇਤਜਾਮ ਹੋ ਸਕਦੈ, ਜਵਾਬ ਮਿਲਦਾ ਏ, ਇਥੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਤੋਂ ਸਿਵਾ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ।

ਇਕ : ਲੈ, ਉਸ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨੂੰ ਕੋਈ ਹਥੇਲੀ ਤੇ ਪਾ ਕੇ ਚੱਟੋ।

ਦੋ : ਜੀਣ ਦਾ ਕੋਈ ਸੁਆਦ ਹੀ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ।

ਇਕ : ਜਦੋਂ ਦੀ ਇਸ ਗੋਬਿੰਦ ਨੇ ਗੁਰੂ ਗੱਦੀ ਸਾਂਭੀ ਏ, ਯੁੱਧ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਗਲ ਈ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ।

ਦੋ : ਇਹਨੂੰ ਤਾਂ ਬਸ ਰੋਹ ਹੀ ਚੜਿਆ ਹੋਇਆ ਏ। ਕੋਈ ਪੁਛੇ ਕਿ ਆਪਣਾ ਪਿਤਾ ਤਾਂ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰਵਾ ਹੀ ਲਿਆ ਏ, ਹੁਣ ਤੂੰ ਦੂਜਿਆਂ ਦੇ ਮਰਵਾ ਕੇ ਹੀ ਖੁਸ਼ ਹੋਵੇਂਗਾ।

ਇਕ : ਆਪ ਤਾਂ ਯਤੀਮ ਹੋ ਗਿਆ ਏ, ਹੁਣ ਦੂਜਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਯਤੀਮ ਕਰੂੰ ਅਖੇ ਆਪ ਤਾਂ ਮੋਇਓ ਬਾਮਣਾ, ਨਾਲ ਜਜਮਾਨ ਵੀ ਗਾਲੇ।

ਦੋ : ਅਖੇ ਮੁਗਲਾਂ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨੈ ? ਕਿਥੇ ਉਹ ਮੁਗਲਾਂ ਦੀ ਫੌਜ ਤੇ ਕਿਥੇ ਨਾਈ ਛੀਬਿਆਂ ਦੀ ਧਾੜ।

ਇਕ : ਐਵੇਂ ਫੋਕੇ ਦਮਗਜੇ।

ਦੋ : ਨਾ ਤੇਰੇ ਕੋਲ ਹੈ ਕੀ ? ਢਾਈ ਬੂਟੀਆਂ ਤੇ ਫਤੂ ਬਾਗਬਾਨ ।
 ਇਕ : ਇਹ ਤਾਂ ਉਹ ਗਲ ਹੋਈ । ਢਾਈ ਝੁੱਗ ਸਾਧਾਂ ਦੇ ਤੇ ਨਾਂ ਖੈਰਪੁਰੀ ।
 ਦੋ : ਸਿਆਣਿਆਂ ਐਵੇਂ ਨਹੀਂ ਇਹੋ ਜਿਹਾਂ ਲਈ ਆਖਿਆ ਹੋਇਆ,
 ਢਿੱਡੋਂ ਭੁੱਖੀ ਤੇ ਨਾਂ ਦੌਲਤਾਂ ਬੀਬੀ ।
 ਇਕ : ਅਗਲਿਆਂ ਪੀਹ ਕੇ ਰੱਖ ਦੇਣਾ ਏ ।

(ਦੀਨਾ ਸਾਰੋ ਸਾਰੀ ਨਸਿਆ ਆਉਂਦਾ ਹੈ)

ਇਕ : ਓਏ ਕੀ ਹੋਇਆ ?
 ਦੀਨਾ : (ਚੁੱਪ ਹੈ, ਸਿਰਫ ਇਸ਼ਾਰਾ ਹੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ।)
 ਦੋ : ਓਏ ਕੁੰਦਾ ਨੀ ?
 ਦੀਨਾ : (ਫੇਰ ਚੁੱਪ ਹੈ)
 ਇਕ : ਓਏ ਮੂੰਹੋਂ ਤਾਂ ਫੁੱਟ ।
 ਦੀਨਾ : ਫੁੱਟਦਾ ਹਾਂ ਜੀ ਬਸ ਲਹੂ ਹੀ ਲਹੂ ਜੀ । ਇਧਰ ਵੀ ਲਹੂ ਜੀ ਉਧਰ
 ਵੀ ਲਹੂ ਜੀ, ਖੱਬੇ ਵੀ ਲਹੂ ਜੀ, ਸੱਜੇ ਵੀ ਲਹੂ ਜੀ ।
 ਇਕ : ਦੋ (ਇਕੱਠੇ) ਲਹੂ ?
 ਦੀਨਾ : ਆਪਣੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਵੇਖ ਕੇ ਆਇਆਂ ਹਾਂ ਜੀ ।
 ਇਕ : ਓਏ ਤੈਨੂੰ ਤਾਂ ਦੀਵਾਨ ਵਿਚ ਭੇਜਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸਾਰੀ ਖ਼ਬਰ ਲਿਆ ।
 ਦੀਨਾ : ਉਥੋਂ ਹੀ ਆਇਆਂ ਹਾਂ ਜੀ ਪਰ ਸਾਰੀ ਖ਼ਬਰ ਨਹੀਂ ਲਿਆਇਆ
 ਜੀ ਸ਼ੁਰੂ ਦੀ ਖ਼ਬਰ ਲਿਆਇਆਂ ਹਾਂ ਜੀ ।
 ਦੋ : ਕੀ ਖ਼ਬਰ ਲਿਆਇਆਂ ਏ, ਬਕ ਤਾਂ ਸਹੀ ।
 ਦੀਨਾ : ਬਕਦਾ ਹਾਂ ਜੀ, ਠਹਿਰ ਜਾਓ ਜੀ (ਵਕਫ਼ਾ) ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਤਖ਼ਤ
 ਪਿਛੇ ਦੂਹਰੇ ਪਰਦੇ ਵਾਲੇ ਤੰਬੂ ਨੇ ਜੀ ।
 ਇਕ : ਓਏ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੰਬੂਆਂ ਵਿਚ ਕੀ ਏ ?
 ਦੀਨਾ : ਇਹ ਤਾਂ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕੀ ਏ ਜੀ, ਪਰ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਜ਼ਰੂਰ ਏ ਜੀ ।
 ਮੈਂ ਤਾਂ ਰਾਤੀ ਹੀ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਗੁਰੂ ਨੇ ਜ਼ਰੂਰ ਕੋਈ
 ਚੰਨ ਚਾੜਨਾ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਦੂਹਰੇ ਦੂਹਰੇ ਪਰਦੇ ਪਿਆ ਲਵਾਉਂਦਾ
 ਏ ।
 ਇਕ : ਪਰਦੇ ਦੀ ਗੱਲ ਜਿਥੇ ਹੋਈ ਨਹੀਂ, ਮੁਸੀਬਤ ਪਈ ਨਹੀਂ ।
 ਦੀਨਾ : ਮੁਸੀਬਤ ਵਰਗੀ ਮੁਸੀਬਤ ਜੀ, ਤੰਬੂ ਵਿਚੋਂ ਗੁਰੂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲੇ,
 ਹੱਥ ਵਿਚ ਤਲਵਾਰ, ਮੱਥੇ 'ਤੇ ਵੱਟ
 ਇਕ : ਹੱਥ ਵਿਚ ਤਲਵਾਰ ?
 ਦੋ : ਮੱਥੇ 'ਤੇ ਵੱਟ ?
 ਦੀਨਾ : ਹਵਾ ਵਿਚ ਤਲਵਾਰ ਚੁੱਕੀ ਤਾਂ ਤਲਵਾਰ ਕੰਬੇ, ਏਧਰ ਸੰਗਤ ਦੇ

ਦਿਲ ਕੰਬੇ, ਗੁਰੂ ਜੀ ਬੋਲੇ ?

ਇਕ ਦੋ : (ਇਕੱਠੇ) ਕੀ ਬੋਲੇ ?

ਦੀਨਾ : ਮੈਂ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਸਾਜਣਾ ਏ, ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਲਈ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦੀ ਲੋੜ ਏ, ਮੇਰੇ ਹੱਥ ਵਿਚਲੀ ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਕਿਸੇ ਬਲਵਾਨ ਦੇ ਸੀਸ ਦੀ ਭੁੱਖੀ ਏ, ਹੈ ਕੋਈ ਗੁਰੂ ਦਾ ਸਿੱਖ ?

ਇਕ : ਓਏ ਕੀ ਬਕਦਾ ਏਂ ? ਸੀਸ ਭੇਟ ?

ਦੋ : ਕੀ ਗੁਰੂ ਆਪਣੇ ਕਿਸੇ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਝਟਕਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ?

ਦੀਨਾ : ਝਟਕਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਕੀ ਸੀ, ਇਕ ਝਟਕਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਇਕ : ਉਥੇ ਕੌਣ ਸੀ ਜੋ ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਮੌਤ ਮਰੇ ?

ਦੀਨਾ : ਜੀ ਪਹਿਲੇ ਲਾਹੌਰ ਦਾ ਦਯਾ ਰਾਮ ਉਠਿਆ।

ਇਕ : ਇਹ ਲਾਹੌਰੀਆਂ ਦੀ ਅਕਲ ਨੂੰ ਕੀ ਹੋ ਗਿਆ ?

ਦੀਨਾ : ਕੁਝ ਹੋ ਗਿਆ ਏ ਜੀ, ਉਹ ਆਇਆ ਜੀ, ਚਰਨਾਂ 'ਤੇ ਸੀਸ ਰੱਖ ਦਿੱਤੇ ਕਿ ਭੁੱਲਣਹਾਰ ਹਾਂ, ਬਖਸ਼ ਲਵੋ ਦੇਰ ਨਾਲ ਉਠਿਆ ਹਾਂ ?

ਇਕ : ਪਹਿਲੇ ਉਠ ਲੈਂਦਾ, ਮਨਾਂ ਕਿਸ ਨੇ ਕੀਤਾ ਸੀ ?

ਦੋ : ਫੇਰ ਗੁਰੂ ਨੇ ਚੁੱਕ ਕੇ ਸੀਨੇ ਨਾਲ ਲਾ ਲਿਆ ?

ਦੀਨਾ : ਨਾਂ ਜੀ, ਸਗੋਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਾਂਹੋਂ ਫੜ ਕੇ ਗੁੱਸੇ ਵਿਚ ਤੰਬੂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਲੈ ਗਏ ਜੀ ਤੇ ਅੰਦਰੋਂ ਤਲਵਾਰ ਦੀ ਸੱਟ ਤੇ ਡਿੱਗਦੇ ਧੜ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਤੇ ਲਹੂ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਂ, ਜੀ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਭਾਜੜਾਂ ਮਚ ਗਈਆਂ। ਜੀ ਮੈਂ ਭੱਜ ਹੀ ਆਇਆ। ਦਿਆ ਰਾਮ ਝਟਕਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਜੀ (ਵੈਣ ਪਾਉਂਦੇ ਹੋਏ) ਓਏ ਦਿਆ ਰਾਮ ਤੂੰ ਕਿੱਡਾ ਸੋਹਣਾ ਜਵਾਨਾ ਹੁੰਦਾ ਸੈਂ, ਓਏ ਤੇਰੀ ਮਾਂ ਨੂੰ ਕਿੰਨੀਆਂ ਰੀਝਾਂ ਸਨ, ਓਏ ਤੂੰ ਬਕਰੇ ਦੀ ਮੌਤ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ।

ਇਕ : ਓਏ ਇਥੇ ਕੀ ਰੋਲਾ ਪਾ ਦਿੱਤਾ, ਜਾਹ ਜਾ ਕੇ ਖਬਰ ਲਿਆ ਅਗੋਂ ਕੀ ਹੋਇਆ ?

ਦੀਨਾ : ਨਾ ਜੀ ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ, ਮੈਂ ਝਟਕਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵਾਂਗਾ।

ਦੋ : ਓਏ ਮਰਦਾ ਕਿਉਂ ਜਾਂਦਾ ਏਂ, ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਤੈਨੂੰ।

ਦੀਨਾ : ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਨਾਲ ਚਲੋ ਜੀ।

ਇਕ-ਦੋ : (ਇਕੱਠੇ ਹੈਰਾਨੀ ਭਰੇ ਡਰ ਨਾਲ) ਓਏ ਅਸੀਂ ?

ਦੀਨਾ : ਹਾਂ ਜੀ।

ਇਕ : (ਸੰਭਲ ਕੇ) ਅੱਛਾ ਅੱਛਾ ਅਸੀਂ ਵੀ ਆਉਂਦੇ ਹਾਂ।

ਦੋ : ਪਹਿਲਾਂ ਤੂੰ ਅਗਲੀ ਖਬਰ ਲਿਆ।

ਦੀਨਾ : (ਜਾਣ ਲਈ ਮੁੜਦਾ ਹੈ ਪਰ ਫੇਰ ਹਿਚਕਦਾ ਹੈ) ਮੈਂ ਵਾਕਈ ਜਾਵਾਂ

ਜੀ?

ਇਕ : ਨਹੀਂ ਤੂੰ ਬੈਠ... ਅਸੀਂ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ (ਦੀਨਾ ਝੱਟ ਬਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ)
ਓਏ ਜਾਨਾ ਏ ਕਿ ਨਹੀਂ? ਕਿੰਨਾ ਢੀਠ ਏ...

ਦੋ : ਅਖੇ ਵਾਕਈ ਜਾਂਵਾ ?

(ਦੀਨਾ ਬਾਹਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਬਾਹਰੋਂ ਇਕ ਵਾਰ ਫੇਰ ਮੁੜ
ਆਉਂਦਾ ਹੈ)

ਦੀਨਾ : ਨਹੀਂ ਜੀ ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਜਾਣਾ, ਮੈਂ ਝਟਕਾਇਆ ਜਾਵਾਂਗਾ, ਮੈਂ ਤਾਂ
ਹਾਲੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਵੇਖਿਆ। ਮੇਰਾ ਤਾਂ ਹਾਲੇ
ਵਿਆਹ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ।

ਇਕ : (ਜੁੱਤੀ ਵਿਖਾਉਂਦੇ ਹੋਏ) ਜਾਣਾ ਏ ਕਿ ਨਹੀਂ ?

ਦੀਨਾ : (ਹੱਥ ਜੋੜਦੇ ਹੋਏ) ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ ਜੀ

(ਹਿਚਕਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਚਲਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ)

ਦੋ : ਉਥੇ ਗੁਰੂ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਵਿਆਹ ਰਚਾਇਆ ਹੋਇਆ ਏ। ਇਹ
ਆਪਣਾ ਵਿਆਹ ਪਿਆ ਲੱਭਦਾ ਏ।

ਇਕ : ਇਹ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਨੇ ਪੁੱਠੀ ਗੀਤ ਚਲਾ ਦਿੱਤੀ ਏ

ਦੋ : ਜਿਹੜਾ ਗੁਰੂ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ
ਪੁੱਤਰਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਪਿਆਰ ਕਰਦਾ ਏ। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਹੱਥੀਂ
ਇਕ ਸਿੱਖ ਕਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਇਕ : ਉਹ ਗੁਰੂ ਦੀਵਾਨਾ ਹੋ ਗਿਆ।

ਦੋ : ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨੇ ਸਿੱਖੀ ਚਲਾਈ ਸੀ ਨਾਮ ਜਪਣ ਲਈ, ਇਹਨੇ
ਆਪਣਾ ਨਵਾਂ ਹੀ ਪੰਥ ਚਲਾ ਦਿੱਤਾ ਏ, ਤਲਵਾਰ ਬਾਜ਼ਾਂ ਦਾ

ਇਕ : ਚਲੋ ਛੱਡੋ ਜੀ, ਆਪੇ ਆਪਣੀਆਂ ਕਰਨੀਆਂ ਭੁਗਤੇਗਾ।

ਦੋ : ਆਹੋ ਅਸੀਂ ਕਾਹਨੂੰ ਗਿੱਲਾ ਪੀਹਣ ਛੋਹੀਏ ?

ਇਕ : ਮੈਂ ਆਖਿਆ ਇਕ ਗਲ ਕਰਨੀ ਏ, ਚੌਧਰੀ ਜੀ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ।

ਦੋ : ਇਕ ਛੱਡ ਕੇ ਦੋ ਕਰ ਲਵੋ ?

ਇਕ : ਜ਼ਰਾ ਆਸ ਪਾਸ ਵੇਖ ਲਵਾਂ, ਕੋਈ ਸੁਣਦਾ ਨਾ ਹੋਵੇ ?

ਦੋ : ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਸੁਣਦਾ... ਤੁਸੀਂ ਗਲ ਕਰੋ ?

ਇਕ : ਮੈਂ ਆਖਿਆ... 'ਹੀ' 'ਹੀ'...

ਦੋ : ਇਹ ਹੀ ਹੀ ਕੀ ਹੋਇਆ ?

ਇਕ : ਮੈਂ ਆਖਿਆ ਤੁਹਾਡੇ ਇਲਾਕੇ ਦੀ ਦਿਲਦਾਰ ਦੀ ਅੱਜ ਕਲ ਬੜੀ
ਮਸ਼ਹੂਰੀ ਏ।

ਦੋ : ਓਏ ਜ਼ਾਲਮਾਂ ਕੀਹਦਾ ਨਾਂ ਲੈ ਦਿੱਤਾ ਏ ?

ਇਕ : ਕਦੀ ਸਾਨੂੰ ਵੀ ਜਲਵਾ ਦਿਖਾ ਦਿਓ।

ਦੋ : ਵਿਖਾ ਦੇਵਾਂਗੇ.. ਵਿਖਾ ਦੇਵਾਂਗੇ, ਮੋਈ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ? ਹਾਏ ਪਾ
ਪਾ ਪੱਕੇ ਦਾ ਡੋਲਾ ਏ

ਇਕ : ਹਾਏ ਕਿਉਂ ਜਾਨ ਕੱਢਦਾ ਏਂ?

ਦੋ : ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਏਸੇ ਕਰਕੇ ਤਾਂ ਇਥੇ ਨਿਕਲੀ ਪਈ ਏ। ਇਥੇ
ਅਨੰਦਪਰ ਕੀ ਮਿਲਦਾ ਏ? ਅਕਾਲ ਉਸਤਤ ਯੁੱਧ।

ਇਕ : ਇਹ ਅਨੰਦਪੁਰ ਕਾਹਦਾ ਏ, ਬਿਪਤਾਪੁਰੀ ਏ।

ਦੋ : ਬਸ ਸੋਕਾ ਈ ਸੋਕਾ

(ਦੀਨਾ ਸਿਰ 'ਤੇ ਜੁੱਤੀਆਂ ਰੱਖੀਆਂ ਰੋਲਾ ਪਾਉਂਦਾ ਆਉਂਦਾ
ਹੈ)

ਦੀਨਾ : ਗਜ਼ਬ ਹੋ ਗਿਆ ਜੀ।

ਇਕ : ਪਹਿਲਾਂ ਲਾਹੌਰ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਦਿਆ ਰਾਮ ਰੱਬ ਨੂੰ ਪਿਆਰਾ ਹੋ
ਗਿਆ, ਫੇਰ ਵਾਰੀ ਆਈ ਦਿਲੀ ਦੇ ਧਰਮਦਾਸ ਦੀ

ਦੋ : ਧਰਮਦਾਸ? ਉਹ ਤਾਂ ਵਿਚਾਰਾ ਬੜਾ ਨੋਕ ਸੀ।

ਦੀਨਾ : ਤੇ ਉਹ ਛੀਬਾ ਸਿੱਖ ਹੁਕਮਦਾਸ ਕਿਹੜਾ ਬਦਮਾਸ਼ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੀ
ਵਾਰੀ ਪਿਛੋਂ ਆਈ।

ਇਕ : ਓਏ ਮੋਹਕਮ ਦਾਸ ਵੀ ਗਿਆ।

ਦੀਨਾ : ਮੋਹਕਮ ਦਾਸ ਵੀ ਗਿਆ ਤੇ ਨਾਈ ਸਿੱਖ ਸਾਹਿਬ ਚੰਦ ਵੀ ਝਟਕਾ
ਦਿੱਤਾ ਜੀ।

ਇਕ : ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੁਣ ਸਬਕ ਆਇਆ ਸਿੱਖ ਬਣਨ ਦਾ। ਇਹ ਨਾਈ ਛੀਬੇ
ਸਮਝਦੇ ਸਨ ਕਿ ਸਿੱਖ ਬਣ ਕੇ ਸਾਡੀ ਬਰਾਬਰੀ ਕਰਨਗੇ। ਝਟਕਾ
ਦਿੱਤੇ ਕਿ ਸਾਰੇ ਗਾਜਰ ਵਾਂਗ।

ਦੀਨਾ : ਝਟਕਾ ਦਿੱਤੇ ਜੀ ਤੇ ਰਹੀ ਸਹੀ ਕਸਰ ਉਸ ਝਿਉਰ ਸਿੱਖ ਹਿਮਤ
ਰਾਏ ਦੇ ਕਾਬੂ ਆਉਣ ਨਾਲ ਪੂਰੀ ਹੋ ਗਈ ਜੀ।

ਦੋ : ਹੋਰ ਬਣੋ ਸਿਖ ਬੱਚੂ।

ਇਕ : ਐਵੇਂ ਫੋਕੀ ਆਕੜ - ਨੱਕ ਨਾ ਨਾਸਾਂ-ਪਲੰਘਚੜ ਬਹਿਸਾਂ ਸਿੱਖ
ਬਣਨ ਟੁਰੇ ਸੀ, ਟੁੰਡੀ ਬਾਂਹ 'ਤੇ ਚੂੜੀਆਂ ਦਾ ਚਾਅ।

ਇਕ : ਆਪਣੀ ਜਾਤ ਨਹੀਂ ਪਛਾਣਨੀ ਕੁਕੜੀ ਨਾਈ ਦੀ ਮੁਜਰਾ
ਮੁਕੱਦਮ ਦਾ।

ਦੋ : ਚੰਗਾ ਹੋਇਐ, ਗੁਰੂ ਨੇ ਝਟਕਾ ਦਿੱਤੇ, ਹੁਣ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੀਵੀਂ ਜਾਤ
ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਅਕਲ ਆਏਗੀ।

ਇਕ : ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਭੇਡਾਂ ਵੀ ਮਕੇ ਵਲ ਚਲ ਪਈਆਂ ਸਨ।

ਦੋ : ਇਹ ਤਾਂ ਹੋਈ ਆ ਗਲ-ਹੁਣ ਦੇਰ ਕਿਉਂ ਕਰਦੇ ਹੋ ? ਚਲੋਂ ਦੀਵਾਨ
ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਇਸ ਤੋਂ ਚੰਗਾ ਮੌਕਾ
ਹੋਰ ਕਿਹੜਾ ਹੋਵੇਗਾ ?

ਇਕ : ਹਾਂ ਚਲਣਾ ਹੀ ਚਾਹੀਦੈ (ਦੀਨੇ ਨੂੰ) ਉਏ ਡੇਰੇ ਦਾ ਖਿਆਲ ਰਖੀਂ
ਦੀਨਾ : ਔਛਾ ਜੀ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣਾ ਖਿਆਲ ਰਖਣਾ।

(ਦੋਨੋਂ ਜਾਂਦੇ ਨੇ)

ਦੀਨਾ : ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਇਹਨਾਂ ਮੋਟੇ ਢਿੱਡਾਂ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਕਿਉਂ
ਨਹੀਂ ਹੱਥ ਪਾਇਆ ? ਪੰਜਾਂ ਪੀੜੀਆਂ ਤੋਂ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੀ ਭੇਟਾ ਛੱਕ
ਛੱਕ ਕੇ ਦੁੱਬੇ ਹੋਏ ਨੇ।

(ਦਰਵੇਸ਼ ਆਉਂਦਾ ਹੈ)

ਦਰਵੇਸ਼ : ਉਏ ਭਾਈ ਦੀਨਿਆ ਤੇਰੇ ਚੌਧਰੀ ਕਿਥੇ ਗਏ ਨੇ ?

ਦੀਨਾ : ਉਹ ਗੁਰੂ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਗਏ ਨੇ।

ਦਰਵੇਸ਼ : ਲੈ ਹੁਣ ਕੀ ਕਰਨ ਗਏ ਨੇ ? ਉਥੇ ਤਾਂ ਖੇਡ ਮੁੱਕ ਗਈ।

ਦੀਨਾ : ਕੀ ਸਾਰੇ ਸਿਰ ਲੱਥ ਗਏ ਨੇ ?

ਦਰਵੇਸ਼ : ਹਾਂ ਪੁਰਾਣੇ ਸਿਰ ਲੱਥ ਗਏ ਨੇ ਤੇ ਨਵੇਂ ਸਿਰ ਲਗ ਗਏ ਨੇ ਤੇ ਉਥੇ
ਸਾਜੇ ਗਏ ਨੇ ਭਾਈ ਦਿਆ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਧਰਮ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ
ਮੋਹਕਮ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਤੇ ਭਾਈ ਹਿਮਤ ਸਿੰਘ।

ਦੀਨਾ : ਮੈਂ ਸਮਝਿਆ ਨਹੀਂ।

ਦਰਵੇਸ਼ : ਲੈ ਸੁਣ, ਗੁਰੂ ਜੀ ਪੰਜਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਤੰਬੂ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲੇ ਤੇ ਸਾਰੀ
ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਅੱਜ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਪੰਜੇ ਮੇਰਾ ਹੀ
ਰੂਪ ਹੋਣਗੇ। ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਪਦਵੀ ਸਾਰਿਆਂ ਤੋਂ ਉਚੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਫੇਰ
ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾ ਦੇ ਸਿੰਘ ਬਣਾਇਆ। ਇਹ
ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਆਪ ਗੋਡਿਆਂ ਪਰਨੇ ਹੋ ਗਏ ਤੇ ਕਹਿਣ
ਲੱਗੇ ਕਿ ਗੁਰੂ ਦੇ ਸਿੰਘ ਹੁਣ ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਗੋਬਿੰਦ ਰਾਏ ਤੋਂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ
ਬਣਾਓ।

ਦੀਨਾ : ਫੇਰ ਉਨਾਂ ਨੂੰ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ?

ਦਰਵੇਸ਼ : ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਭਾਈ ਦਿਆ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ 'ਗੁਰੂ ਜੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ
ਨਹੀਂ'।

ਦੀਨਾ : ਯਾਨੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ? ਪਦਵੀ ਲੈਂਦਿਆਂ ਹੀ
ਆਕੜ ਹੋ ਗਈ ਭਾਈ ਜੀ ਦੀ।

ਦਰਵੇਸ਼ : ਆਕੜ ਨਹੀਂ, ਪਤਾ ਈ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਕੀ ਕਿਹਾ ?

ਦੀਨਾ : ਕੀ ਕਿਹਾ ?

ਦਰਵੇਸ਼ : ਗੁਰੂ ਜੀ ਅਸੀਂ ਸਿੰਘ ਬਣੇ ਹਾਂ, ਅਸੀਂ ਸੀਸ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਤੁਸੀਂ ਦਸੋ ਕੀ ਦੇਵੋਗੇ ? ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਅੱਗੋਂ ਹੱਸ ਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ 'ਤੁਸੀਂ ਸੀਸ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਮੈਂ ਸਰਬੰਸ ਦੇਵਾਂਗਾ'।

ਦੀਨਾ : ਲੈ ਇਹ ਹੋਈ ਨਾ ਗੁਰੂ ਵਾਲੀ ਗੱਲ। ਉਹੀ ਜੋ ਪਹਿਲੇ ਆਪ ਉਹ ਕਰ ਵਖਾਵੇ ਜੋ ਦੂਜਿਆਂ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦਾ ਏ। ਆਪਣੇ ਚੌਧਰੀਆਂ ਵਾਂਗ ਨਹੀਂ ਕਿ ਖਾਣ ਪੀਣ ਦੀ ਵਾਰੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਆਪ ਅੱਗੇ ਤੇ ਜਦੋਂ ਝਟਕੇ ਜਾਣ ਦਾ ਵੇਲਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਚਲ ਭਾਈ ਦੀਨਿਆ ਤੂੰ ਅੱਗੇ। ਇਹ ਤਾਂ ਉਹ ਗਲ ਹੋਈ, 'ਖੀਰ ਖਾਣ ਨੂੰ ਬਾਂਦਰੀ ਤੇ ਟੰਬੇ ਖਾਣ ਨੂੰ ਰਿੱਛ'।

ਦਰਵੇਸ਼ : ਪਰ ਹੁਣ ਤੇਰੇ ਚੌਧਰੀਆਂ ਦਾ ਪਾਜ ਖੁਲ ਗਿਆ ਏ। ਚਲ ਹੁਣ ਤੈਨੂੰ ਲੈ ਚਲੀਏ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ, ਉਥੇ ਘੋੜ ਦੌੜਾਂ ਹੋਣੀਆਂ ਨੇ। ਨੇਜ਼ਬਾਜੀ ਦੀਆਂ ਖੇਡਾਂ ਹੋਣੀਆਂ ਨੇ।

ਦੀਨਾ : ਨਾਂ ਜੀ ਮੈਂ ਤਾਂ ਇਥੇ ਹੀ ਚੌਧਰੀਆਂ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕਰਾਂਗਾ, ਆਖਰ ਏਨੇ ਸਾਲ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਲੂਣ ਖਾਧਾ ਹੈ।

(ਦਰਵੇਸ਼ ਬਾਹਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਚੌਧਰੀਆਂ ਦੇ ਹਾਲ ਪਾਹਰਿਆ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਆਉਂਦੀ ਹੈ)

ਦੀਨਾ : ਲਗਦੈ ਚੌਧਰੀ ਹੋਗੀ ਝਟਕਾਏ ਗਏ ਨੇ।

(ਚੌਧਰੀ ਇਕ ਪਾਸੇ ਤੋਂ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਹਾਲ ਪਾਹਰਿਆਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਆਉਂਦੀ ਹੈ)

ਇਕ : ਓਏ ਇਹ ਕੀ ਭਾਣਾ ਵਰਤ ਗਿਆ ?

ਦੋ : ਇਹ ਗੁਰੂ ਨੇ ਚੰਗੀ ਖੇਡ ਖੇਡੀ।

ਦੀਨਾ : (ਮਚਲਾ ਬਣ ਕੇ) ਕੀ ਹੋਇਆ ਜੀ ?

ਇਕ : ਓਏ ਅਸੀਂ ਲੁੱਟੇ ਗਏ, ਤਬਾਹ ਹੋ ਗਏ, ਬਰਬਾਦ ਹੋ ਗਏ।

ਦੋ : ਓਏ ਸਾਡਾ ਕੱਖ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ।

ਦੀਨਾ : ਹੋਇਆ ਕੀ ਏ ਜੀ ?

ਇਕ : ਓਏ ਕੰਮਬਖ਼ਤਾ ਤੰਬੂ ਅੰਦਰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਆਪਣੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਪਰਖ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ।

ਦੀਨਾ : ਉਹ ਪਰਖ ਹੋ ਗਈ ਜੀ

ਇਕ : ਜਿਹੜੇ ਪਰਖ ਵਿਚ ਪੂਰੇ ਉਤਰੇ, ਹੁਣ ਉਹੀ ਪੰਜੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਮੋਹਰੀ ਹੋਣਗੇ।

ਦੋ : ਸਾਰੀ ਭੇਟਾ ਉਹੀ ਇਕੱਠੀ ਕਰਨਗੇ।

ਇਕ : ਅਸੀਂ ਭੁੱਖੇ ਮਰ ਜਾਵਾਂਗੇ।

ਦੋ : ਸਾਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨੇ ਨੇਫੇ ਦੀ ਜੂ ਕੱਢ ਕੇ ਨਹੀਂ ਦੇਣੀ।

ਇਕ : ਜੇ ਸਾਨੂੰ ਪਤਾ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਗੁਰੂ ਨੇ ਇਹ ਖੇਡ ਖੇਡਣੀ ਏ। ਅਸੀਂ
ਸਾਰਿਆਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਸੀ।

ਦੀਨਾ : ਮੈਂ ਵੀ ਔਗੇ ਚਲੇ ਜਾਣਾ ਸੀ।

ਇਕ : ਹਾਏ ਨੀਂ ਦਿਲਦਾਰ, ਤੇਰੇ ਦੀਦਾਰ ਹੁਣ ਕਿਵੇਂ ਹੋਣਗੇ।

ਦੋ : ਤੇਰੇ ਪਾ ਪਾ ਪੱਕੇ ਦੇ ਡੋਲੇ ਕੌਣ ਵੇਖੇਗਾ ?

ਇਕ : ਤੇਰੇ ਨਾਜ ਨਖਰੇ ਕੌਣ ਸਹੇਗਾ ?

*(ਇਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋਏ ਉਹ ਮੁਕ ਅਭਿਨੈ ਵਿਚ ਸਿਆਪਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ
ਬਾਹਰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਦੀਨਾ ਪਿਛੇ ਚੌਰ ਕਰਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ
ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੋਈ ਨੜੋਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ)*

(ਸਮਾਪਤ)